

Inspelen op schoolaanslag

Het Deltion College trekt lessen uit ernstige geweldsdreiging met vuurwapen en vertelt openlijk over de maatregelen.

door Jaap Selles

ZWOLLE - Calamiteitenplannen van het Deltion College in Zwolle zijn aangepast, in delen van de school wordt de 'lockdown' ingevoerd. Dat is een noodplan waarin een gebouw en lokalen kunnen

worden afgesloten van de buitenwereld om 'het gevaar' buiten te houden of te isoleren. Verder krijgt personeel training om afwijkend gedrag bij studenten te herkennen en wil de school in samenwerking met de politie een oefening houden met het scena-

rio waarbij een aanslag op de school wordt gepleegd.

Deltion heeft lessen getrokken uit het voorval op 13 februari vorig jaar waarbij met een vuurwapen werd bedreigd, en de school moest worden ontruimd. De school deelt zijn ervaringen met de buitenwereld. „Dat het Deltion College de kwestie serieus neemt en de genomen maatregelen ook naar buiten durft te brengen toont zijn maatschappelijke betrokkenheid, vindt Jaap Timmer, lector Veiligheid & Sociale Cohesie aan Hogeschool Windesheim.

Hoofddocent Birgit Pfeifer van Windesheim weet dat een dergelijke openheid niet vanzelfsprekend is. Zij doet onderzoek naar 'school shootings', oftewel incidenten met vuurwapens op scholen. „Uit eigen onderzoek weet ik dat scholen niet erg met het onderwerp bezig zijn, of er niet over willen spreken. Zij denken: Het overkomt ons toch niet.”

Het Deltion besteedde al aandacht aan het voorkomen van een aanslag op de school, maar na het incident van vorig jaar wordt ook gekeken wat te doen mocht er

zich een schutter in de school bevinden. Onder meer is daarom een partnerschool in Finland bezocht die eens te maken had met een aanslag. En in samenspraak met deskundigen en politie heeft het Deltion College zijn calamiteitenplannen aangepast.

Wie vorig jaar de ernstige geweldsdreiging op een toiletdeur heeft gekalkt, is onbekend gebleven, ondanks grondig speurwerk van de politie en het inschakelen van een handschriftdeskundige.

Lees verder op pagina's 36 en 37

'School shooting', 'Amoklauf'. Schietpartijen in scholen komen alleen in Amerika, Duitsland en Finland voor. Of toch niet? Vorig jaar werd het Deltion College in Zwolle opgeschrikt door een ernstige dreiging met een vuurwapen. Het bleef bij een dreiging, maar de school ondernam actie.

door Jaap Selles
j.selles@destentor.nl

Wat als er in het Deltion écht geschoten wordt?

Nog één keer gaan Erna Daling, directeur bedrijfsvoering, en Wil van de Ven, hoofd beveiliging, van het Deltion College terug naar de bewuste maandagochtend: 13 februari 2012. Wat een ver van het bed show was, kwam plots heel dichtbij. Op een toiletdeur werd een 'ernstige bedreiging met een vuurwapen' gevonden. „Die zou voor iedereen gevaar kunnen opleveren”, weet Daling nog. „Er wordt vaker iets op een deur geschreven, maar toen voelden wij de urgentie om direct iets te doen.” De politie werd gealarmeerd en in de loop van de middag werd de school ontruimd. Daling: „Het was een drukke dag, maar organisatorisch liep het redelijk en was er geen grote paniek. De gemiddelde medewerker en student

heeft niet veel gemerkt van de periode tussen de ontdekking en de ontruiming.” Het liep met een sisser af, maar het opende Van de Vens ogen: „Op zo'n moment besef je pas dat je goed voorbereid moet zijn op een onvoorstelbaar risico.” De 1,5 jaar na de dreiging heeft de school niet stilgezeten. De 'Handreiking preventie en omgaan met schoolaanlagen' - een jaar eerder geschreven door Hogeschool Windesheim en Regioplan, in opdracht van het ministerie van Onderwijs - werd er weer bij gepakt, deskundigen werd om advies gevraagd. De calamiteitenplannen zijn aangepast, want een schoolaanval is geen brand of stroomstoring. Met de politie is overlegd om in de toekomst een schoolaanval te oefenen.

DREIGEN IN NEDERLAND, SCHIETEN IN AMERIKA

- In Nederland heeft nog nooit een schoolaanval plaatsgevonden. Een student heeft nog nooit willekeurig mensen doodgeschoten in of rondom een school. Wel zijn er twee incidenten geweest, waarbij een student over een vuurwapen beschikte en deze ook gebruikte.
- De eerste keer was op 7 december 1999 tijdens een schietpartij in een computerlokaal van het ROC de Leijgraaf in Veghel. Ali D. (17) verwondde vijf personen.
- Op 14 januari 2004 werd conrector Hans van Wieren door Murat D. (16) vermoord op het Terra College in Den Haag.
- Op 13 februari 2012 werd het Deltion College in Zwolle ontruimd. Op een toiletdeur stond een tekst waarin werd bedreigd met een ernstig incident met een vuurwapen. De dreiging zou voor iedereen gevaar opleveren.
- Maandag 22 april 2013 bleven twintig scholen in Leiden dicht. De 19-jarige Janoek V. dreigde vanuit Costa Rica op het internet met een school shooting. Hij werd enkele dagen later gearresteerd. Vorige week stond hij voor de rechter.
- De bekendste school shooting in de geschiedenis was op 20 april 1999 in Columbine High School, Amerika. Eric Harris (18) en Dylan Klebold (17) schoten twaalf medestudenten en één leraar dood. De daders pleegden zelfmoord.
- De dodelijkste school shooting was op 16 april 2007. Op de Virginia Tech University schoot Seung-Hi Cho (23) 32 studenten en medewerkers dood. Ook hij pleegde na zijn daad zelfmoord.
- In Duitsland vonden deze eeuw twee 'Amokläufe' plaats met veel dodelijke slachtoffers. Op 26 april 2002 schoot Robert Steinhäuser (19) in Erfurt zeventien mensen dood. Zeven jaar later, 11 maart 2009, schoot Tim Kretschmer (17) in Winnenden zestien mensen dood.

Voorkomen

Huilende jongeren, zwaar bewapende agenten en lichamen onder witte lakens. Het zijn beelden op de Amerikaanse televisie, kort na een schoolaanval. Emotionele beelden. In Nederland is nog nooit een schoolaanval gepleegd, al waren er dreigingen in Zwolle (februari 2012) en in Leiden (april 2013). „Er zijn deskundigen die de moord op conrector Hans van Wieren in 2004 als een schoolaanval zien”, zegt Birgit Pfeifer. Zij is hoofddocent aan Hogeschool Windesheim en doet onderzoek naar 'school shootings'. „De conrector was geen willekeurig slachtoffer, maar de moord werd wel uitgevoerd door een leerling met een vuurwapen.” Een geruststelling kan zijn dat verreweg de grootste groep potentiële bedreigers al voor 'de daad' gestopt kan worden. Zo blijkt uit onderzoek. Dat kan zijn door ingrijpen van familie, politie of school. Scholen schenken dan ook veel aandacht aan het opsporen van potentiële daders. Dat is niet eenvoudig. De motieven verschillen. De één wordt gedreven door mensenhaat, de ander door slechte cijfers. „Of het is iemand die helemaal geen binding met de school heeft, maar op één locatie veel slachtoffers wil maken”, weet Jaap Timmer, lector Veiligheid & Sociale Cohesie aan Hogeschool Windesheim. Wil van de Ven kent de onderzoeksresultaten. Het hoofd beveiliging van het Deltion College plaatst wel een nuancering. „Het buitenbeentje dat gepest wordt, is niet per definitie iemand die een aanslag gaat plegen.” Wel geven bijna alle daders vooraf signalen af, staat in de 'Handreiking preventie en omgaan met schoolaanlagen'. Hoe dichterbij het moment nadert om het wapen op te pakken, hoe extremer de signalen worden. Dat kan het gedrag zijn, maar ook berichten op het internet - zoals in Leiden het geval was - of een opmerking tegen een vriend. Uit Amerikaans onderzoek naar 37 schoolaanlagen blijkt dat in 82 procent van de gevallen minimaal één persoon van de plannen wist. Slechts vier procent van hen trok aan de bel. Preventie is belangrijk, vinden deskundigen. Een preventieve maatregel is het letten op het gedrag dat studenten vertonen. Ook het Deltion College let op de-

■ Het verdriet (foto links) was groot in het Duitse dorpje Winnenden, nadat Tim Kretschmer er in 2009 den bespaard. Uit voorzorg bleven twintig scholen gesloten (foto rechts) voor wat later een loos dreig-

in gesprek”, aldus Daling. „Een voorbeeld is een student die op internet zei graag een mes te willen hebben, omdat hij een conflict met een leraar had. De leerling is uit de les gehaald en wij hebben een gesprek met hem gevoerd. Vaak zijn zij niet bewust van de gevolgen van een uitspraak. Zo handel je preventief. Dat is ook waar wij op inzetten, want wij willen studenten een goede studie- en leefomgeving bieden.”

Anticiperen

Scholen leggen de nadruk op het voorkomen van schoolaanlagen. Terecht, vinden deskundigen. Het is een illusie om te denken dat nooit een vis door een maas van het net glipt, weet Van de Ven. „Je kunt wel van alles doen en bedenken, maar ooit zal er een keer in Nederland een incident zijn. Dat is de wetenschap uit ons vakgebied. Honderd procent veiligheid geven kan niet.” Een ontruimingsplan is niet afdoende, personeel en studenten moeten beschermd worden. Zij moeten ook kunnen schuilen. „Ontruimen tijdens een schietpartij is niet altijd verstandig”, weet hij. Hoe kan de optie 'schuilen' in praktijk?

NIET BETREDEN POLITIE

NIET BETREDEN POLITIE

De ontruiming van het Deltion College. archiefphoto Frans Paalman

bouwen. Het in- en uitvoeren van de lock down vraagt maatwerk, zegt Van de Ven. Hij beseft dat schuilen in de gebouwen niet eenvoudig is. De ruimtes zijn groot, de meeste wanden van glas. „Je bent overal zichtbaar. Het is een zorgenkindje. Per gebouw moet apart bekeken worden wat het meest effectief is. Wat voor de sociale veiligheid wenselijk is, in dit geval onwenselijk is.“ Grote verbouwingen zijn niet te verwachten.

„Wij willen niet door angst geregeerd worden, gaan niet de gebouwen dicht timmeren om een schoolaanval uit te sluiten“, aldus Daling. „Het streven is om per gebouw een ruimte geschikt te maken voor een lock down.“ En als de schutter gaat lopen? „Dan is het belangrijk om in de ruimte te blijven waar je bent“, zegt Daling. Wel moet voor personeel en studenten duidelijk zijn in welke ruimten geschuild kan worden. Hoe wordt de lock down afgekondigd? In Duitsland ken men een geheime boodschap. Als 'Frau Koma kommt', gaan alle deuren op slot en worden deze gebarricadeerd. Leerlingen kruipen onder de tafel tot het bericht komt dat de school weer veilig is. Daling: „Een geheime boodschap is mogelijk. Wat wij willen is een goede regie als een schoolaanval wordt gepleegd. De bedrijfshulpverlening (bhtv) is de drijvende kracht. Zij moet zorgen dat in het gebouw alles goed verloopt.“

Daling en Van de Ven benadrukken dat het invoeren van de lock down niet een klusje is dat eventjes geklaard wordt. Daling: „Je moet met zoveel dingen rekening houden. Het gebouw, de organisatie binnen de school en ook de samenwerking met de politie. Het is geen boek dat je schrijft, dichtslaat en nooit meer naar omkijkt. Er is altijd wel een scenario dat niet voldoet aan wat je hebt bedacht.“

Aanslag oefenen met studenten

Preventie is belangrijk, de 'lock down' is een beproefd middel om het aantal slachtoffers te beperken. Het zijn twee aanbevelingen uit de 'Handreiking preventie en omgaan met schoolaanval'. Maar er is meer: Wie alarmeert de hulpdiensten? Wie leidt de inzet om de school 'veilig' te krijgen? Wie heeft psychische nazorg nodig? Het crisismanagementteam van het Deltion College weet inmiddels de antwoorden op die vragen.

De afgelopen 1,5 jaar is het team bezig geweest met dit onderwerp en is achter de schermen geoefend. De oefening verliep goed en leverde de nodige leerpunten op.

De komende maanden wordt 'de rest van de organisatie' bijgepraat over het hoe te handelen tijdens een ernstige dreiging. Te beginnen bij de 'drijvende krachten' van de bedrijfshulpverlening, gevolgd door de huismeesters, leraren en studenten. Studenten? De handreiking adviseert juist om studenten niet op de hoogte te stellen van de plannen, omdat voorkennis misbruikt kan worden. Leraren moeten zich over de studenten ontfemen. Hoofd beveiliging Wil van de Ven: „De campus is een open gebouw. Als een student midden op de campus loopt en getuige is van een schietpartij, moet hij zelfredzaam zijn. Een medewerker kan dan niet meer voor hem zorgen.“ Erna Daling, directeur bedrijfsvoering, zegt: „Met studenten oefenen is belangrijk, want zij zijn elke dag in het gebouw aanwezig.“ Van de Ven vindt het belangrijk dat de hele organisatie bij de plannen betrokken wordt. „Wij kunnen als team wel plannen bedenken, maar die moeten wel uitvoerbaar zijn.“

Het oefenen van een calamiteit is van alle tijden. Een bommelding wordt jaarlijks getraind, een brandmelding nog vaker. „Voor zover ik weet is er nog nooit een grote brand geweest, terwijl leerlingen in een school waren“, plaatst lector Veiligheid & Sociale Cohesie Jaap Timmer een kanttekening. Van de Ven en Daling vinden het goed dat ook met een ernstige dreiging als een schoolaanval wordt geoefend. „Met meerdere afdelingen, teams en studenten“, aldus Van de Ven. „Je houdt er rekening mee dat, bijvoorbeeld, een schietpartij zich snel kan verplaatsen. Zoiets moet je écht een keer oefenen, zodat men goed voorbereid is.“

Het streven is om nog dit schooljaar samen met de politie te oefenen.

De calamiteitenplannen zijn bijna op orde. Er wordt geoefend. Is het Deltion College klaar voor een schoolaanval? Daling blijft even stil. „Je weet nooit of je 100 procent voorbereid bent. We doen het maximale, zetten ons voor 200 procent in om de schade te beperken. Waar wij over praten is het sluitstuk, als iemand al ontspoord is. Onze energie gaat vooral naar preventie, zodat de school zijn open karakter kan behouden.“

2009 een bloedbad had aangericht. Dat leed bleef Leidreigement bleek. foto's AFP en ANP

tijk worden gebracht? In Amerika en Duitsland kennen veel scholen de 'lock down'. Deze wordt afgekondigd, waarna de school wordt vergrendeld en lokalen worden afgesloten. Als de lock down goed wordt uitgevoerd is de kans op een bloedbad klein, want de schutter dwaalt louter door lege gangen. Uit onderzoek van het EO-programma Dit is de Dag blijkt bijna geen Nederlandse school de lock down te kennen, op enkele universiteiten en hogescholen na. Birgit Pfeifer komt met een opvallend weetje. „In Amerika wordt tegenwoordig meer aandacht geschonken aan het overmeesteren van de dader. Als de schutter het lokaal binnenkomt, gooien studenten spullen naar hem toe, zodat de leraar hem kan overmeesteren. Het klinkt niet logisch, maar het gebeurt wel.“

Het Deltion College is bezig om de lock down in het noodplan van een gebouw op de campus te verwerken. Onderzocht wordt of de andere gebouwen ook geschikt zijn voor een lock down. Niet eenvoudig, weet de school inmiddels. Het Deltion College is een campus met meerdere ge-

NIET BETREDEN POLITIE

NIET BETREDEN POLITIE

NIET BETREDEN